

Place du Tertre, Moulin Rouge, Sacré Coeur ... we kennen ze allemaal wel. Maar waar woonde Dalida? Waarom glimt de hand van het beeld op Place Marcel Aymé? Waar is het stamcafé van Michou? Wie is Michou eigenlijk? Om hierop een antwoord te vinden, gaan we Montmartre nu eens écht ontdekken.

TEKST: ANDY ARNTS • FOTO'S: FERRY VAN DER VLIET

OP PLACE ÉMILE
GOUDEAU BEVINDT
ZICH HET ATELIER WAAR
PABLO PICASSO DE
BASIS LEGDE VOOR
HET KUBISME

MIDDAGJE MONTMARTRE

Trek voor een middagje Montmartre minimaal een halve dag uit. Begin meteen na de lunch, liefst nog eerder, want er is veel te zien! Startpunt is metrohalte Anvers aan de Boulevard de Rochechouart. Hier staan we al meteen voor de indrukwekkende gevel van het Élysée Montmartre. Vanwege een brand in 2011 is het helaas gesloten en in verval geraakt, maar eind 19e eeuw was dit dé plek waar de cancan werd gedanst, voordat Charles Zidler deze dans in 1889 naar de Moulin Rouge haalde.

We volgen de Boulevard de Rochechouart richting de Boulevard de Clichy. Op nummer 84 was ooit cabaret Le Chat Noir gevestigd. Een plaque markeert deze historische locatie waar iedereen nu gedachteloos voorbijsnelt. We lopen door tot we bijna bij Place Pigalle zijn. Even daarvoor is rechts de Rue des Martyrs. Aan de rechterkant, op nummer 80, is Michou gevestigd, het populaire *cabaret avec des artistes transformistes*. Eigenaar Michel Catty, beter bekend als 'Michou', is inmiddels 83 jaar, maar met zijn kobaltblauwe bril en kobaltblauwe outfit nog altijd een absoluut fenomeen in Montmartre.

We vervolgen de Boulevard de Rochechouart en komen nu bij Place Pigalle, het erotische centrum van de wijk. Een levendige omgeving waar we eigenlijk even op een terras moeten gaan zitten om de heren én dames te observeren die nét iets te lang naar bepaalde 'etalages' staren.

Even verderop, bij Place Blanche, zien we net als bij Place Pigalle en Anvers zo'n typisch Parijse art nouveau metro-ingang die rond 1900 door Hector Guimard werd ontworpen. De mooiste komt echter later op de dag.

Sainte-Rita en andere grootheden

We staan nu bij de Moulin Rouge, de bekendste nachtclub ter wereld. Inmiddels al lang niet meer wat het geweest is en bovendien véél te duur. Niet naar binnen gaan dus. Steek hier liever de boulevard over om midden in deze wereld van erotiek en vertier een bezoek te brengen aan de Chapelle Sainte-Rita (Boulevard de Clichy 65). Een adresje dat iedere toerist argeloos passeert, omdat het totaal niet opvalt in het straatbeeld.

Keer terug naar de andere kant van de boulevard. Op nummer 92 vinden we de Cité Véron, net als de kapel van Sainte Rita een oase van rust. We lopen de Boulevard de Clichy verder uit en gaan dan rechts de Avenue Rachel in. Deze straat leidt naar de ingang van het Cimetière de Montmartre. Bij de ingang zijn gratis plattegronden verkrijgbaar. Trek een uur uit voor een bezoek aan deze prachtige begraafplaats en ontdek de tombes van Dalida, Hector Berlioz, Edgar Degas, Adolphe Sax (inderdaad, die van de saxofoon), Jacques Offenbach (de componist van de cancan) en Vaslav Nijinski.

Sterk staaltje art nouveau

Na afloop van ons bezoek aan de begraafplaats keren we terug naar de Moulin Rouge en slaan meteen daarna linksaf de Rue Lepic in. Op nummer 15 (op de hoek met de Rue Cauchois) zit Café des 2 Moulins. Deze brasserie was in 2001 het decor van de filmklassieker *Le Fabuleux Destin d'Amélie Poulain*. Iets verderop, bij het kruispunt met de Rue Joseph de Maistre en de Rue des Abbesses, zien we links in de Rue Lepic restaurant À la Pomponnette. Al sinds 1909 een begrip in Montmartre. Michou en zanger Alain Turban zijn hier vaste gasten en ook het

ken in art-nouveaustijl en de eerste kerk die in Parijs met gewapend beton werd gebouwd.

We lopen iets terug de Rue des Abbesses in tot bij Café Le Saint Jean. Daar tegenover is een poort die toegang biedt tot de Passage des Abbesses. Aan het eind van deze passage leiden trappen naar de Rue des Trois-Frères. Daar gaan we linksaf en meteen na restaurant Le Relais de la Butte rechts de trappen op, naar Place Émile Goudeau. Op dit schitterachtige plein bevindt zich Le Bateau-Lavoir, het atelier waar Pablo Picasso tussen 1900 en 1904 de basis legde voor het kubisme. Het brandde in 1970 af, maar werd weer in de oude luister hersteld.

De borsten van Dalida

We houden links aan en slaan de Rue d'Orchampt in. In de zes etages tellende villa op nummer 11bis

woonde zangeres Dalida van 1962 tot 1987. Op 3 mei van dat jaar maakte zij hier een einde aan haar leven, nadat drie van haar voormalig minnaars hetzelfde hadden gedaan.

Aan het einde van de steeg komen we bij restaurant Le Moulin de la Galette. Hierachter was in de 19e eeuw de gelijknamige uitgaansgelegenheid gevestigd die door Renoir en Lautrec op het doek werd vereeuwigd. We slaan hier even links de Rue Lepic in, om een snelle blik te werpen op de Blute-fin, de eeuwenoude molen die deel uitmaakte van het complex (zie kader 'Le Moulin de la Galette').

Terug bij het restaurant gaan we linksaf naar Place Marcel Aymé. Kijk, daar is dat opvallende beeld *Le Passe-muraille*, gebaseerd op de gelijknamige nouvelle van Marcel Aymé. Het verhaal gaat dat je door het aanraken van zijn linkerhand een deel van zijn magische kracht overneemt. Ziedaar de reden dat die linkerhand zo mooi glimt.

De volgende halte is Place Dalida. De borsten van haar bronzen buste blinken hier al net zo als de hand van het vorige beeld. Ook hier leeft onder (vooral mannelijke) toeristen kennelijk een onbedwingbare behoefte aan magische kracht.

Au Lapin Agile

Nu rechtsaf naar de Rue de l'Abreuvoir en dan, bij La Maison Rose, linksaf de Rue des Saules in. Rechts ligt de Clos de Montmartre, de enige overgebleven wijngaard van de *Butte Montmartre* die in oktober het decor vormt voor het Fête des Vendanges de Montmartre, het jaarlijkse oogstfeest.

Tegenover de wijnranken, op de hoek met de Rue Saint-Vincent, pronkt nog altijd het roemruche cabaret Au Lapin Agile. Hier kwam in de 19e eeuw de crème de la crème van de artistieke elite bijeen om te disputeren, te zingen en absint te drinken. Picasso, Lautrec, Modigliani en Van Dongen waren hier kind aan huis. En ondanks dat het cabaret tegenwoordig vooral wordt bezocht door buitenlandse toeristen, zijn de *Montmartrois* apetrots dat dit charmante overblijfsel uit het *fin de siècle* nog altijd bestaat en floreert.

LE MOULIN DE LA GALETTE

De Blute-fin is de oudste molen van Montmartre en dateert naar verluidt van 1295. Jarenlang produceert de familie Debray hier meel van hoge kwaliteit, tot hun rustige molenaarsleventje in 1814 een tragische wending krijgt, tijdens een militair conflict tussen Napoleons Franse keizerrijk en grootmachten als de Ko-zakken en de Pruisen. Terwijl Napoleon terrein verliest, rukken deze op naar Parijs en bereiken Montmartre. Daar komt het tot een gevecht met molenaar Pierre-Charles Debray. Als deze ziet dat zijn zoon August met een bajonet wordt doorstoken, schiet hij een Pruisische officier een kogel door het hoofd. Hierop wordt Debray door de vijand afgeslacht, in vier stukken gesneden en aan de wiken van zijn molen gebonden.

Als de vijand is vertrokken, verzamelt zijn vrouw de overblijfselen van haar man en sleept deze in een meelzak naar het Cimetière du Calvaire. Haar zoon Auguste, die de bajonetsteek op wonderbaarlijke wijze heeft overleefd, vormt het terrein van de molen enige jaren later om tot een populaire dansgelegenheid die hij 'Le Moulin de la Galette' noemt.

Ze er de moeite waard is een bezoek aan het onlangs volledig vernieuwde Musée de Montmartre in de Rue Cortot, achter de wijngaard. Tot september 2015 is hier onder meer de expositie 'L'Esprit de Montmartre et l'Art Moderne, 1875 – 1910' te zien.

Via de Rue des Saules en de Rue Norvins is het nog maar een paar meter naar de levendige Place du Tertre, met zijn schilders, cafés en restaurants. Heel gezellig en authentiek is restaurant À la Mère Catherine, dat sinds zijn begin in 1793 al veel groten der aarde heeft

mogen verwelkomen.

We verlaten Place du Tertre via de westkant richting de Église Saint-Pierre. Zeker even binnen kijken! Naast dit oeroude kerkje bevindt zich het piepkleine Cimetière du Calvaire dat slecht één dag per jaar (op 1 november) geopend is. Door de rijk gedecoreerde en deels opengewerkte bronzen deur kun je een glimp van de begraafplaats opvangen. Als je op je tenen staat, kun je zelfs het molentje op het graf van de vermoorde molenaar Pierre-Auguste Debray zien (zie kader 'Le Moulin de la Galette').

Panorama

Vanaf hier voert de menigte ons vanzelf mee naar de prachtige Sacré Coeur, de witte slagroomtaart die pas honderd jaar geleden helemaal gereed was en pas nóg later, in 1919, werd ingewijd. Het uitzicht over Parijs is hier fenomenaal, evenals de sfeer onder de grote menigte die zich 's ochtends vroeg al verzamelt.

Wie er nog de puf voor heeft, kan nu via de driehonderd treden van de fotogenieke Rue Foyatier afdalen of de naastgelegen *funiculaire* gebruiken. Sla beneden

linksaf naar Place Saint-Pierre en pik daar een terrasje. Bijvoorbeeld bij Le Ronsard, op de hoek met de Rue de Steinkerque. Hier is het uitzicht op de Sacré Coeur al even betoverend, vooral als de avond is gevallen en de basiliek in de schijnwerpers wordt gezet. Via de Rue de Steinkerque dalen we verder af naar de Boulevard de Rochechouart, terug naar metrohalte Anvers waar we het middagje Montmartre begonnen. *J'espère que vous avez passé un bon après-midi !*

EN ROUTE

MÉER MONTMARTRE

Op de website van En Route kunt u de plattegrond van deze wandeling downloaden, evenals een plattegrond van het Cimetière de Montmartre. Ook is op deze site de film te zien die En Route-hoofdredacteur Andy Arnts over deze begraafplaats maakte en het Montmartre-fotoboek van fotograaf Ferry van der Vliet. Kijk op: www.enroute-magazine.nl

MUSÉE DE MONTMARTRE

12-14, Rue Cortot
www.museedemontmartre.fr

SYNDICAT D'INITIATIVE DE MONTMARTRE

21, Place du Tertre
www.montmartre-guide.com

INTERACTIEVE CAUSERIE

Wilt u meer weten over de bloeitijd van Montmartre en beleven hoe het er in cabarets als Le Chat Noir aan toeging? Kom dan naar de interactieve causerie Montmartre mon amour van Andy Arnts. Op de pagina hiernaast vindt u meer informatie.

OÙ MANGER À MONTMARTRE ?

À LA POMPONNETTE 42, RUE LEPIC

Aangenaam eetadres waar de 'jetset' van Montmartre dikwijls samenkomt. Prijsniveau: gemiddeld. Metro: Blanche.
www.pomponnette-montmartre.com

À LA MÈRE CATHARINE 6, PLACE DU TERTRE

Gezellige, authentieke bistro in het toeristische hart van Montmartre. Ook geschikt voor groepen. Prijsniveau: gemiddeld. Metro: Abbesses of Lamarck-Caulaincourt.
www.lamerecatherine.com

LE POULBOT 3, RUE POULBOT

Intieme bistro vlak achter Place du Tertre met een eenvoudige, maar eerlijke keuken. Prijsniveau: goedkoop. Metro: Abbesses of Lamarck-Caulaincourt.
Tel: +33-1 42 23 32 07

AUBERGE DU CLOU 30, AVENUE DE TRUDAINE

Henri de Toulouse-Lautrec en Guy de Maupassant gingen u voor in dit verrassend laag geprijsde restaurant uit 1883. Prijsniveau: goedkoop/gemiddeld. Metro: Anvers.
www.aubergeduclou.fr

LA BONNE FRANQUETTE 18, RUE SAINT-RUSTIQUE

Uitstekend restaurant, ooit geschilderd door Vincent van Gogh, dat de herinnering aan het Montmartre van de 19e eeuw graag koestert. Prijsniveau: gemiddeld. Metro: Abbesses of Lamarck-Caulaincourt.
www.labonnefranquette.com

BISTRO DE MONTMARTRE 7, AVENUE RACHEL

In deze sfeervolle bistro staat alles in het teken van kunstenaar Henri de Toulouse-Lautrec. Populair bij groepen. Prijsniveau: goedkoop. Metro: Blanche.
www.bistromontmartre.com